

Отже, радянські часи покликали до життя нову символічну систему. Вона повинна була утверджувати і підтримувати радянський міф, оспівувати героїчну працю, досягнення в промисловості та сільському господарстві, створення нової людини. Нові символи мали бути зрозумілими пересічному громадянину, тож доступними, лаконічними, якомога простішими, однозначними та уніфікованими, однаково читабельними для всіх верств суспільства.

Джерела та література

1. Гречило А. Б. Українська міська геральдика / Укр. геральд. т-во; НАН України; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського; Львів. від-ня. Київ: УГТ, Львів, 1998. 191 с.
2. Іщенко Я. О. Геральдика в Україні. Історіографія, проблеми (60-ті – 90-ті рр. ХХ ст). *Український історичний журнал*. 2002. № 3. С. 61–73.
3. Іщенко Я. О. Радянська геральдика. URL: <http://www.heraldry.com.ua/index.php3?lang=U&context=info&id=1412>
4. Максименко Є. В. Радянська геральдика Донецької області. *Історія. Наукові праці*. 2010. Вип. 134. Том 147. С. 110–114.
5. Нескоромний О. Місцева символіка єднає Україну. *Віче*. № 15. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/4849/>

ПОЧЕСНІ НАЙМЕНУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ЯК ПРОЯВ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ: ПОРІВНЯННЯ РУМУНІЇ ТА УКРАЇНИ

Стецюк Вадим

Почесні найменування частин румунської армії поступово розвиваються з другої половини ХІХ ст., водночас переважає увага до історії середньовічних румунських князівств та дако-римської епохи; в Україні домінує пам'ять про добу козацтва, також вишановані постаті давньоруської доби і герої сучасної боротьби з російською агресією.

Ключові слова: *військова частина, почесне найменування, Збройні Сили України, Збройні Сили Румунії.*

Під час характеристики конкретних ономастичних проявів політики пам'яті, особливо на пострадянському просторі, у більшості випадків згадують назви різноманітних географічних об'єктів – населених пунктів, вулиць тощо. Значно рідше у цьому контексті згадуються інші типи власних назв, серед яких назви й почесні найменування військових частин та з'єднань.

Слід зазначити, що військова справа – це одна з тих сфер життя, в яких різноманітні символи відіграють величезну роль. До того ж за допомогою цих символів відбувається пропаганда певних цінностей, виокремлення історичних постатей та епох. У цій розвідці показано особливості почесних найменувань військових частин в Україні та Румунії.

Слід зазначити, що в Румунії система почесних найменувань військових частин поступово розвивається з моменту утворення єдиної держави у 1859 р. Вже напередодні Першої світової війни окремі частини носили назви на честь історичних діячів – наприклад, воєвод Міхая Хороброго або Него Басараба [5].

За часів комуністичної диктатури низка частин отримали найменування на честь діячів, ототожнюваних із боротьбою за соціальну рівність: Тудора Владіміреску, Хорі, Клошки і Кришана. Водночас вже в добу «пізнього Чаушеску» стали помітні зміни в політиці пам'яті, які, серед іншого, відобразились у присвоєнні низки з'єднань імен Міхая Хороброго, Децебала.

Що стосується частин Збройних Сил СРСР, які станом на 1991 р. дислокувалися в Україні, то їх почесні найменування цілковито ігнорували українську історію і були зосереджені виключно на історії радянського часу.

У пострадянській період в українській армії спостерігаються спроби присвоєння нових найменувань, які поєднувались із попередніми. Результатом ставали оксюмори на кшталт «24-а механізована Самаро-Ульянівська Бердичівська Залізна ордена Жовтневої Революції тричі орденів Червоного Прапора орденів Суворова і Богдана Хмельницького дивізія імені князя Данила Галицького» [2]. І лише у 2014–2016 рр. відбулася відмова від радянської системи, а частинам почали присвоювати нові найменування [1; 4].

Що стосується тематики найменувань, то слід відзначити надзвичайно важливе місце дако-римської доби у символіці румунської армії. Низка частин названі іменами царів-даків Бурібісти та Децебала, дакійських фортець Сармізегетузи й Аргідави. 2-а дивізія румунської армії носить назву «Гетика», 912-й танковий батальйон іменується «Мала Скфія». Водночас приділяли увагу римській тематиці. Наприклад, 4-а дивізія іменується «Геміна» («Парна»), як дислокований на території сучасної Румунії XIII легіон.

Вагоме місце належить найменуванням, пов'язаним з історією середньовічних дунайських князівств. Ім'я Міхая Хороброго, який першим об'єднав у єдине політичне ціле румунські землі, носить одразу чотири частини. Низка частин носять імена валаських воєвод Раду Темного, Мірчі Старого, Владислава I та молдавських воєвод Штефана III Великого, Богдана I, Романа I, Петру IV, а також відомих битв румунської історії – Посадської 1330 р., Васлуйської 1475 р. тощо.

Якщо говорити про XIX–XX ст., то у найменуваннях частин зафіксовано пам'ять про низку знакових подій та постатей. Наприклад, 282-а танкова бригада

да «Unirea Principatelor» названа на честь об'єднання Молдови і Валахії 1859 р. Крім того, чотири частини мають ім'я Александра Іона Кузи – першого правителя об'єднаних князівств. Також вшановані герої війни з Туреччиною 1877–1878 рр. та Першої світової війни маршал Константин Презан, генерал Михаїл Черчез, капітан Георгі Шонцу, битви при Мерешті та Мерешешті.

Якщо пам'ять про Велику війну активно культивується, то Друга світова війна, зважаючи на неоднозначну історію участі в ній Румунії, вшанована досить скромно.

Порівнюючи українські почесні найменування з румунськими, помітне практично повне ігнорування давньої історії, яка, очевидно, не сприймається як «своя». Повністю відсутні назви, пов'язані із Скіфським царством, епохою Великого переселення народів тощо. Досить скромним є звернення до історії Давньоруської держави. Найбільш представленими є найменування, пов'язані із пізнім Середньовіччя і раннім Новим часом, насамперед із козацькою тематикою. Також досить вагомо представлені імена учасників Визвольних змагань 1917–1920 рр. Особливість України (не лише у порівнянні з Румунією, але й щодо інших сусідів) полягає у присвоєнні частинам імен героїв сучасної війни з росією [3].

Джерела та література

1. Модернізація армії передбачає відмову від радянської атрибутики. URL: <http://www.memory.gov.ua/news/modernizatsiya-armii-peredbachae-vidmovu-vid-radyanskoj-atributiki>
2. Указ Президента України № 268/2001 від 19.04.2001 «Про присвоєння почесного найменування „Імені князя Данила Галицького” 24 механізований Самаро-Ульянівській Бердичівській Залізній ордена Жовтневої Революції, тричі орденів Червоного Прапора, орденів Суворова і Богдана Хмельницького дивізії». URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/268/2001>
3. Указ Президента України № 761/2014 від 7 жовтня 2014 року «Про присвоєння імені генерал-майора Ігоря Момота Навчальному гвардійському Оршанському орденів Суворова, Кутузова і Олександра Невського центру підготовки молодших спеціалістів Державної прикордонної служби України». URL: <http://www.president.gov.ua/documents/18211.html>
4. Указ Президента України № 646/2015 від 18.11.2015 «Про внесення змін до Указу Президента України від 30 жовтня 2000 року № 1173». URL: <http://www.president.gov.ua/documents/6462015-19568>
5. Anuarul Armatei Române pe anul 1911. București: Tipografia și stabilimentul de arte grafice G. Ionescu, 1911.